

Projektin työryhmä

16.5.2008

1. Projektin tausta

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on koulutus- ja tutkimustoiminnan laadun parantaminen ja vaikuttavuuden lisääminen tiivistämällä korkeakouluverkkoa ja vahvistamalla korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja. Korkeakoulujen kirjastot ovat keskeinen opetuksen ja tutkimuksen infrastruktuuri ja niiden toiminnan laadun takaaminen korkeakoululaitoksen kehittämisessä ensiarvoisen tärkeää. Tieto- ja viestintäympäristön rakentuessa enenevästi sähköisten prosessien varaan myös kirjastojen rooli palvelujen tuottajana on voimakkaasti muuttumassa. Yliopistojen lainsäädännön ja korkeakoulujen rakenteiden muutos samoin kuin muut toimintaympäristön muutokset edellyttävät korkeakoulukirjastoilta ennakkoluulotonta yhteistyö- ja kehittymistähtoa.

Tausta-asiakirjoja:

- Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008–2011
- Jussi Nuortevan tekemä selvitys Turun seudun kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämisestä (opetusministeriön työryhmämuistioita 2008:7)
- Korkeakoulujen tietohallintohanke
- AMKIT-konsortion ja yo-kirjastojen neuvoston strategia
- Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston tulossopimukset ja strategia-asiakirjat
- FinELib-konsortion strategia 2007-2015
- Kansalliskirjastotyöryhmän 2002 seurantaryhmän muistio
- Kansalliskirjaston tietohallinto-ohjelma
- Varastokirjaston toiminnan arviointi

2. Projektin tavoitteet ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. hahmotella korkeakoulukirjastojen organisoituminen uudistuvassa korkeakoululaitoksessa siten, että korkeakoulujen yhdistymiset ja yhteistyösopimukset tulevat huomioon otetuiksi kirjastojen lukumääriä vähentäen, yhteistyötä lisäten ja toimintoja tehostaen; sekä
2. selvittää erityisesti yliopistolakiuudistuksen aiheuttamat muutokset ja niiden vaikutukset korkeakoulukirjastojen toimintaan liittyvissä säädöksissä, rahoituksessa ja muissa menettelyissä siten, että kirjastojen palvelukyky turvataan.

Hankkeen tehtävänä on lisäksi

3. selvittää, miten korkeakoulukirjastojen ylläpito- ja muita kustannuksia voidaan vähentää vahvistamalla Kansalliskirjaston asemaa keskitettyjen palvelujen tuottajana; sekä
4. kartoittaa korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen vaikutukset Varastokirjastoon, sekä selvittää Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyön tiivistämismahdollisuudet.

Hankkeessa tulee ottaa huomioon korkeakoulukirjastojen yhteistyömahdollisuudet tutkimuslaitosten kirjastojen sekä kunnallisen kirjastoverkon kanssa. Hankkeessa tulee

Projektin työryhmä

16.5.2008

myös ottaa huomioon pääjohtaja Jussi Nuortevan tekemä selvitys Turun seudun kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämisestä (opetusministeriön työryhmämuistioita 2008:7) sekä käynnistyvä korkeakoulujen tietohallintohanke.

3. Projektin rajaus

Hankkeessa keskitytään erityisesti korkeakoulukirjastoihin sekä Kansalliskirjastoon ja Varastokirjastoon ja näissä niiden kirjastoverkolle tuottamiin keskitettyihin palveluihin.

4. Projektin toteutus

4.1 Aikataulus ja vaiheistus

Projektin asettamiskirje päivätty 26.3.2008.
Väliraportti 31.1.2009 mennessä.
Loppuraportti 30.6.2009 mennessä.

4.2. Päätehtävätason kuvaus ja toimenpiteet

Selvitysraporttiin tuotetaan vähintään osiot seuraavista. Raportissa esitetään myös ratkaisumalleja ja päätösehdotuksia tai jatkoselvitystarve osioihin liittyen.

4.2.1. Modernin korkeakoulukirjaston infrastruktuuri ja palvelusisältö

Hankkeessa selvitetään, millainen on modernin korkeakoulun kirjastolaitos ja mitkä ovat kirjaston tehtävät korkeakoulujen perustehtävien toteuttamisessa.

Toimenpiteet:

1. Tehdään kysely yo- ja amk-kirjastoille korkeakoulujen kirjastoyksiköiden määrästä, rakenteesta, hallinnollisesta mallista ja rahoituksesta (nykytila ja tiedossa oleva suunniteltu tilanne vuonna 2011).

Aikataulu: Kysely toteutetaan 9-10/2008, yhteenveto valmis 10/2008; toteutus hankkeen yhteinen sihteeri ja osahankkeen suunnittelija

2. Luodaan visio modernin korkeakoulun kirjaston tehtävistä ja palveluista ottaen huomioon taloudellisuus- ja tuottavuusnäkökohdat sekä yhteistyömahdollisuudet. Otetaan huomioon myös yleisten kirjastojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Esitetään mahdollisesti erityyppisiä malleja, esim. kokoelmapainotteinen kirjasto, opettava kirjasto, tietopalvelutyypinen kirjasto erilaisille korkeakouluille.

Taustaselvityksessä vertailukohdaksi otetaan muutama eurooppalainen/amerikkalainen kirjasto.

Kuullaan asiasta kirjastosektoreiden neuvostoja.

Aikataulu: Pyyntö lähetetään 9/2008, yhteenveto valmis 9-10/2008; toteutus hankkeen yhteinen sihteeri ja osahankkeen suunnittelija.

Projektin työryhmä

16.5.2008

4.2.2. Lainsäädännölliset ja rahoitukseen liittyvät reunaehdot

Hankkeessa selvitetään, millaisia reunaehtoja rahoitukseen ja lainsäädäntöön liittyvät seikat asettavat modernin korkeakoulukirjaston rakentamisessa ja palvelujen tarjoamisessa. Keskeisinä kysymyksinä ovat yliopistolain muutos, yhdistyvien kirjastojen taustaorganisaatioiden omistuspohjan vaikutukset toimintaan sekä henkilöstön asema yhteisiä kirjastopalveluja tarjoavissa keskittymissä.

Toimenpiteet:

1. Työryhmä kuulee tekijänoikeus-, verotus- ja omistusoikeuskysymyksiin sekä henkilöstöjuridiikkaan perehtyneitä asiantuntijoita. Aikataulu: syksy 2008; yhteenvedot kuulemistilaisuuksista laatii hankkeen suunnittelija. Selvitysraporttiin liitetään keskeisiä sopimusmalleja.

Tapausesimerkkinä kohdissa 1. ja 2. käytetään Lapin korkeakoulukirjastojen rakennemuutosprojektia, erityisesti sen toiminnallisia ja kustannustavoitteita sekä Vaasan Tritoniaa.

Työryhmä antaa menettelytapaohjeet kesäkuussa 2008.

Sovitaan yhteyshenkilö Lapin korkeakoulun kanssa, Tritonian edustaja on ohjausryhmässä.

4.2.3. Kansalliskirjaston kansalliset kirjastoverkkopalvelut

Selvitystyö käynnistyy tulevaisuuden visioinnilla. Minkälainen kirjastoverkko on vuonna 2020 ja minkälaisia keskitettyjä palveluja korkeakoulukirjastot tuolloin tarvitsevat. Tulevaisuuskuvaa hahmotellaan hankkeen yhteisessä tulevaisuusseminaarissa.

Osahanke jakautuu kahteen osaan:

- 1) Nykyisten korkeakoulukirjastoille tarjottavien keskitettyjen palvelujen arviointi ja
- 2) Keskitetyt palvelut muuttuvassa korkeakouluverkossa.

Toimenpiteet:

Tehdään kysely korkeakoulukirjastoille Kansalliskirjaston tarjoamista keskitetyistä palveluista 4-5/2008.

Arvioinnissa huomioidaan korkeakoulukirjastojen omien tietojärjestelmäkartoitusten tulokset.

Aikataulu:

Kansalliskirjaston palvelujen arviointi, luonnos valmis 9/2008

Lopullinen versio valmis 31.1.2009

Toteutus: Kansalliskirjaston virkatyö

Tausta-aineisto: Kansalliskirjastotyöryhmän 2002 seurantaryhmän muistio

Tarvekartoitus muuttuvan korkeakoulukirjastoverkon keskitetyistä palveluista

Projektin työryhmä

16.5.2008

Toimenpiteet:

Laaja tarvekysely korkeakoulukirjastoille; lisäksi palvelukohtaisia selvityksiä (mm. aineistojen lisensointi).

Työnjaon selkeyttäminen ja uudistaminen korkeakoulukirjastojen ja Kansalliskirjaston kesken hyödyntämällä palvelukohtaisia prosessi- ja palvelukuvauksia ja niiden toiminnallista analysointia.

Keskitettyjen palvelujen kustannustehokkuuden arviointi valittujen palvelujen osalta (lisensointi, kirjastojärjestelmä, julkaisuarkisto).

Työnjaon selkeyttäminen kansallisten toimijoiden kesken (CSC, Kansalliskirjasto, korkeakoulukirjastot, Varastokirjasto - tästä ks. myös 4.2.4.)

Aikataulu:

Tarvekartoitus 10-11/2008 (hankeen sihteeri ja suunnittelija; Aki Kangas)

Lisensointikyselyt 5-8/2008 (Kansalliskirjaston virkatyö)

Prosessien läpikäynti syksy 2008 (hankeen sihteeri ja suunnittelija; Aki Kangas)

Keskitettyjen palvelujen kustannustehokkuus 1-3/2009 (konsulttipalvelu tms. asiantuntijapalvelu)

Toteutus: Hankkeen sihteeri, osahankkeen suunnittelija, Kustannustehokkuuden osalta konsulttipalvelu tms. asiantuntijapalvelu

Tapausesimerkkinä käytetään Lapin korkeakoulukirjastojen rakennemuutosprojektia erityisesti työnjaon selkeyttämiseen ja uudistamiseen liittyen

Toimintatapa: Valmistelutyössä hyödynnetään olemassa olevia rakenteita ja työryhmiä

4.2.4. Varastokirjaston kirjastoverkkopalvelut

Tämä osahanke jakautuu kahteen osaan:

- 1) rakenteellisen kehittämisen vaikutus Varastokirjaston toimintaan ja
- 2) Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhteistyön kehittäminen

Ensimmäinen osio käynnistyy kirjastojen siirtotarpeiden selvityksellä. Osana selvitystyötä Varastokirjasto järjestää syyskuussa 2008 tulevaisuustyöpajan. Seminaarin aihealue keskittyy korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen ja uuden yliopistolain vaikutuksiin Varastokirjastoon.

Toimenpiteet (1):

Tehdään selvitys kirjastojen kokoelmista tilakysymyksenä ja arvio siirtotarpeista ja mahdollisista muista vaikutuksista rakenteellisen kehittämisen yhteydessä. Luodaan kirjastojen kokoelmavastaavien yhdyshenkilöverkosto.

Aikataulu:

Osana Varastokirjaston tekeillä olevaa viestintäsuunnitelmaa; valmis 9-10/2008.

Toteutus: Varastokirjaston virkatyö; seminaarit, työpajat.

Projektin työryhmä

16.5.2008

Toimenpiteet (2):

Tehdään selvitys siirrettävien aineistojen omistussuhteista lakimuutoksen jälkeen. Selvitetään Varastokirjaston palvelujen kustannusten kattaminen jatkossa.

Aikataulu:

Syksy 2008

Toteutus:

Hanke tekee tarvittaessa ehdotuksen OPM:lle

Toinen toimeksiannon osio liittyy Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyön kehittämiseen.

Toimenpiteet (3):

Tilojen yhteiskäytön selvittäminen.

Selvitetään kaukopalvelun (osien) keskittämismahdollisuudet sekä työnjakoa/keskittämistä elektronisten aineistojen/paperimuodossa olevien jatkuvien julkaisujen suhteen.

Selvitetään luettelointiyhteistyön / keskitetyn luetteloinnin mahdollisuuksia.

Muut selvittelyn aikana esiin nousevat yhteistyömahdollisuudet

Aikataulu:

Väliraporttiin mennessä

Toteutus:

Seminaarit, työpajat, kahdenkeskiset neuvottelut.

5. Projektioorganisaatio

Opetusministeriö on kutsunut hankkeen työryhmän puheenjohtajaksi yliopistokirjastojen neuvoston puheenjohtaja, kirjastonjohtaja Jarmo Saarti Kuopion yliopistosta, sekä jäseniksi palvelupäällikkö Kristiina Hormia-Poutanen Kansalliskirjastosta, ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortion varapuheenjohtaja, kirjastonjohtaja Iiris Kuusinen Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta ja kirjastonjohtaja Pentti Vattulainen Varastokirjastosta.

Opetusministeriö on asettanut hankkeelle ohjausryhmän, jonka puheenjohtajaksi on kutsuttu johtaja Leena Vestala opetusministeriöstä ja jäseniksi tietopalvelujohtaja Sirkku Blinnikka Päijät-Hämeen koulutus konsernista, ylikirjastonhoitaja, professori

Projektin työryhmä

16.5.2008

Kai Ekholm Kansalliskirjastosta, kirjastonjohtaja Ari Muhonen Teknisestä korkeakoulusta, pääjohtaja Jussi Nuorteva Arkistolaitoksesta, kirjastonjohtaja Vuokko Palonen Vaasan yliopistosta, tieto- ja kirjastopalvelujohtaja Kaisa Sinikara Helsingin yliopistosta, tietopalvelupäällikkö Iris Tahvanainen EVTEK-ammattikorkeakoulusta, FinELib-konsortion ohjausryhmän puheenjohtaja, rehtori Mauri Ylä-Kotola Lapin yliopistosta sekä hallitussihteeri Laura Hansén, opetusneuvos Jorma Karhu ja ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari opetusministeriöstä. Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari toimii hankkeessa opetusministeriön yhteyshenkilönä.

Hanke voi kuulla asiantuntijoita, teettää selvityksiä ja hankkia sihteerityötä opetusministeriön erikseen Kansalliskirjastolle osoittaman hankerahan puitteissa.

6. Projektin kustannukset ja rahoitus

Projektin kokonaisbudjetti on 100 000 €

Henkilöstökulut	68 000 €
Matkakulut	5 000 €
Muut kulut	10 000 €
HY yleiskustannukset (7 %)	7 000 €
Kansalliskirjasto yleiskustannukset (10 %)	10 000 €
Yhteensä	100 000 €

- Työryhmän matkat korvataan virkamatkaperusteisesti.
- Seminaarien muut kuin osallistujien kulut maksetaan.
- Työryhmän palkkiot: pj 2 kk, jäsenet 1 kk, yhteensä 25 000 € (1 kk á 5 000 €).
- Sihteerityö - KK vastaa rekrytoinnista, toimenkuva sihteerityöt, perustiedottaminen, kyselyiden tekeminen, materiaalien kokoamiset 4 kk; yhteensä 8 000 €
- Suunnittelijat – KK:n osuus 2 kk (palveluiden määrittelyt), yhteensä 9 000 €
kustannus/hyötyanalyysi 10 000 € ja korkeakouluosuus 16 000 €
- Loput henkilöstökulut sovitaan projektisuunnitelman yhteydessä ja tarkentuvat rekrytoinnin yhteydessä – työryhmä linjaa nämä.
- Raportin julkaisemiseen ja jakeluun liittyvistä kustannuksista vastaa OPM.

7. Dokumentointi ja tiedotus

Kokousten pöytäkirjat ja muu hankemateriaali jaellaan Kansalliskirjaston verkkosivujen välityksellä. Työryhmälle perustetaan oma wiki-sivusto. (Ks. <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/rake.html>). Kirjastoille tiedotus erityisesti AMKIT-konsortion ja Yliopistokirjastojen neuvoston kautta. OPM julkaisee projektin loppuraportin.

8. Projektin työmenetelmät, ohjaus ja valvonta

Projektiryhmä pitää säännölliset palaverit vähintään kerran kuukaudessa hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan videoneuvotteluja. Ohjausryhmän kokouksia pidetään vähintään 4 projektin aikana. Ensimmäisessä kokouksessa esitellään hankkeen

Projektin työryhmä

16.5.2008

projektisuunnitelma. Työryhmä raportoi ohjausryhmälle hankkeen etenemisestä. Työryhmä vastaa hankkeen käytännön toteutuksesta ja resurssien jaosta – jos projektin sisältöön tulee merkittäviä muutoksia, ohjausryhmää on kuultava. Helsingin yliopisto/Kansalliskirjasto vastaa projektin taloudenhoidosta ja talousraporteista, jotka tuotetaan vähintään projektin loppu- ja väliraportin yhteydessä.

9. Projektin riskit

Lyhyt aika, runsaasti asioita selvitettävänä – priorisointi keskeistä.
Asiantuntijoiden rekrytointi lyhyelle ajalle hankalaa – priorisoidaan sisältöjä asiantuntemuksen mukaan.

Projektin työryhmä

Jarmo Saarti, pj.
Kuopion yliopistosta

Kristiina Hormia-Poutanen
Kansalliskirjasto

Iiris Kuusinen
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Pentti Vattulainen
Varastokirjasto